

La suggestió del paisatge

Era a la vora del riu Ter: un poblet allà al lluny, de cases rosses, coronat de boira blavosa; al peu, algunes figures solitàries passejantse sota els oms platejats i els pollancrec airoso; boscos més enllà; i a primer terme, seguida sobre l'herba, una herba llisa com un fondo de retaule i verda d'un verd de seda. vella, una noia, vestida amb roba de flors blanques i sombrero blanc amb ro selles, mullava la' sombrilla en la corrent, i mirava córrer l'aigua amb mirada distreta i somniadora.

No respirava un alè d'aire. Tot callava. Començaven les fulles a sentir-se ferides per l'alè de la tardor, i començava el sol a decantar-se a la posta. Allà en el cel s'abraçaven el blau agonitzant del dia i el vermell de la nit, i d'aquell petó d'atmosfera en moria una aurora d'un violeta dolçíssim; al lluny fumaven vapors els arbres, encens de cap al tard vibrants de somnis; tremolaven nerviosament les fulles; cantaven els ocells la pregària de la tarda, i tot anava aclucant-se i tot parlava a mitja veu per a deixar dormir a la terra.

La simfonia del vespre es preparava: notes de rosada de la tarda, caient com llàgrimes de despedida veus d'alguna fulla seca gronxant-se sobre aquella herba de llisura japonesa; veus com queixes del dia; i l'amor de l'esperit brotava, naixia sota els arbres, fent córrer un no sé què que acostava les parelles d'ocells sota les branques, feia callar e insectes i parlava a cau d'orella d'intimitats voluptuoses, de cants sense lletres, de frisances de sentiments que feien fred a la pell i acotxaven el cor dintre de l'ànima.

Era aquella hora, aquella tan descrita, que veiem cada dia i cada dia plorem sense donar-nos-en compte; aquella en què acluca els ulls la terra; la dels sorolls misteriosos i fantàstiques vaguetats; l'hora en què surten i volen arran del riu les parelles de ombres, fent gotejar els plecs de llur mantell sobre l'aire com llàgrimes de focs follets, i passen com un petó donat pels núvol en què reïxen les tradicions i el misteri s'aixeca; en què cada crit sembla una queixa i desperta un enyorament; aquella hora en què vol l'ànima soledat i vol companyia el cor; aquella en què s'abraça fins el buit de la planura i es busquen mans per estrènyer, ulls per miralls, i braços oberts per somniar-hi; aquella que tenia entristida sobre l'herba aquella noia blanca.

Apartada de la gent, semblava cercar la soledat per companyia; semblava respirar l'aire del camp, contestant amb sospirs les remors qu rebia com paraules de la selva; semblava resar a la deessa Quietud demanar-li amb els ulls el consell que els seus llavis no sabien demanar. Jove, hermosa i en plena primavera de la vida, sentia desitjos que no sabia explicar-se, esperances boiroses, somnis de felicitat confosos entre tristeses, afanys desconeguts, batecs d'un cor que estén les ales per volar ran de la terra, tremolor de llavis que palpiten, de tendreses de flor que s'obre a la vida de l'amor i demana consells a les remors del paisatge, a les canviants dels núvols i a la via quieta de les aigües.

Mirava-la córrer, aquella aigua! La mirava sota dels seus peus com si veiés córrer sa vida, com un llibre que en el seu camí de plata anés girant les

planes transparents del 'seu pervindre. Volia llegir en les canviants, en les claredats de llum, en els foscos reflexos, la història trista alegre cels seus dies, i sols veia en aquell mirall mig fosc, núvols del cel pintats de color d'èter prenent formes estranyes, sublimes teranyines d'arc iris fonent-se en aquella immensitat feta de boires, desmais de fum com papallones atretes pel sol ponent; sols veia el morat dels arbres, tremolosos i ondulant-se en aquell llit brodat d'onades, i aquella vaguetat de cap al vespre la deixava entristida i amorosament dubtosa.

-Què sento aquesta tarda? -es preguntava-. ¿Per què aquest sol i aquests núvols han de fer-me estar trista? ¿Per què el cor me sent desitjos que no em demana altres hores? Voldria anar-me'n i no tinc força d'aixecar-me; voldria fugir de les meves tristeses i trobo gust acariciant-les; i em deixo sofrint, i sento veus a dintre meu que escolto amb por, i m'entretinc sentint-les. Pobra de mi! Què dec tenir? ¿Què sento dintre meu aquesta tarda?

E! que sentia era el mal de cap al tard; el mal d'aquella posta ferint aquella aurora; l'hora de l'enyorament arribant a l'hora de l'esperança; la sensació de la mort d'un altre dia sentida per una ànima purament ¡Husionada; l'últim petó de la Natura ferint-la amb abraçada de comiat i despertant-li un nou món; l'afany de viure com les parelles arrupides en els arbres.

Per entre les verdors va sentir venir un jove que, acostant-se-li, va saludar-la. A penes va contestar-li, embadalida en ses abstractes idees, i ell va sentar-se a prop d'ella.

-Em sembla, Júlia, que la veig trista -va dir ella-. Em sembla que no la veig com altres hores.

-Etic com sempre.

-Potser m'equivoqui; però la veig sola i trista, i no sé; potser és l'aigua que es reflexa en els seus ulls, o potser ells donen reflexe a l'aigua, que mai els havia vistos tan clars i tan hermosos, ni tan vernissats de llàgrimes que espurnegen com rosada.

-No em digui res: l'hi demano per favor.

No va dir res i s'entretingué admirant-la. Reclzada al peu de l'arbre, caigudes les mans amb abandono, velada tota ella per l'ombra, semblava una figura somniada per Leonardo de Vinci, un perfil decadent, una silueta de verge primitiva, un lliri simbolista nascut al peu de les aigües.

-Digui'm que em tiri al riu -va dir ell-, però no em supliqui que calli. No puc més: m'ofego per dintre de lo que voldria dir; sento el cor que vol fugir-me amb la paraula; vull callar-me i no puc. ¿Per què no dir-li que aquesta soledat que busca és per apartar la vista de la fosquedat del món i girar els ulls a la llum, en al gran panorama que ha d'inspirar-li l'amor? ¿que el cel, la plana i les muntanyes del llunv són l'altar dels seus somnis, l'alcova hermosa dels seus pensaments dolcíssims? ¿Per què no dir-li que no podrà trobar sola lo que fa sospirar-la? ¿que l'aigua busca al mar, els núvols a la terra, i tot, tot absolutament, busca abraçar-se amb l'afany d'un misteri indefinible? ¿Per què no dir-li tot això, i per què no dir-li ben a propet d'orella... que li demano que estimi?

-Qui sap si avui estimo! -va dir ella, com escoltant-se per dintre. Qui sap si estimo una ombra, si estimo aquell blau que vostè em deia! Estimo... perquè el cor m'ho demana en aquesta hora, sense indicar-me el camí del

meu carinyo. No faci cas de lo que dic. Miri's el camp, i podrà veure el meu cor: allí i aquí, tot fosqueja.

Tot fosquejava. Els arbres eren cortines verdeses, retallats a primer terme, ennuvolats al fons; el poblet estava acotxat per la seva pròpia fumerola, encongit dintre seu, mirant amb ulls de llum per alguna finestra encesa; la poca gent s'havia arrupit a casa seva; l'herba era blava; i anaven caient, caient, sense fer soroll, les fulles. Devots d'aquell misteri, ell va agafar-li la mà, i, sense mirar-se, van veure els últims sorpirs del dia.

Van veure la terra abraçada amb el blau d'un cel malalt, i ell va estrènyer aquella mà, i ella, callada, no va sentir més que la negror del paisatge.

Van veure el riu com una cinta de metall, escorrent-se allà d'enllà de la planura a modo de serpentina apocalíptica... i ell va agafar-li les dues mans... i ella callava, i tremolosa es mirava aquella línia d'aigua morta.

Van veure sortir com un diamant a la cortina del cel, i ell va passar estreta la mà per la cintura de l'iri d'ella, que callava sempre, mirant aquella estrella sobre aquell mantell finíssim.

En tant, la fosca absoluta anava a entrar, la negror de la terra s'acostava.

-Per Déu, estimi'm! -va dir amb un foc inspirat de l'últim raig de sol a sobre el núvol-. Estimi'm si no em vol veure morir com el dia que mor al davant nostre. Els ocells tenen llit a les branques, les parelles s'adormen apropades, tot s'estima: dormi el somni d'amor sobre els meus braços -va dir, i posà un petó en aquells llavis de rosa, llarg, silenciós com la nit, mat, fosc i vibrant, com les remors del paisatge.

No sé què va sentir ella, però va contestar-lo, llarg també i silenciós, i ple de dolcíssim misteri; i, com si despertés d'un somni, va aixecar-se tot d'una i va cridar: -No és vostè a qui estimo!-; va fugir entremig de la fosca, com una blanca sirena del riu Ter que se'n tornava en el fondo de les aigües.

No era en a ell a qui estimava! Ho havia dit al fugir, i era veritat, i a l'últim ell ho entenia.

Aquell petó era donat per la força del paisatge, era un impuls de cap al tard, un adéu de la posta. Era un petó després com una fulla dels arbres, com una gota de rosada; un petó que passava i que havia caigut com un bàlsam en sos llavis.

Santiago Rusiñol, *La suggestió del paisatge* (1893). Recollit a *Anant pel món*. Edició dins *Obres completes*, vol II, Editorial Selecta, Barcelona, 1976, p. 38-40.